

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 5000.—

Za Jugoslavijo
četrtletno: 25 Din.

Posamezna številka 700 kron.

Leto III.

Dunaj, 19. septembra 1923.

Št. 38.

Koroški Slovenci!

Volitve v deželni in državni zbor so razpisane. Zopet nas kliče narodna dolžnost, da se udeležimo volitev dne 21. oktobra t. l. in da ponovno povemo svetu: Tukaj smo koroški Slovenci in se ne damo pregnati iz naše starodavne domovine. Usoda nas je priklonila k Avstriji. V Avstriji živimo in z njo trpimo; od nje zahtevamo tudi svoje pravice. To hočemo jasno povedati z glasovnicami na dan volitve.

Pred letom je bila Avstrija v razsulu. Da bi rešile propadajočo državo, so najele nemške vladne stranke posojilo pri tujih bankah. To posojilo nalaga težka bremena domačim davkoplačevalcem in ogroža kmeta, malega posestnika, obrtnika in delavca v svoji eksistenci. Socijalni demokrati pa se niso upali tega načrta preprečiti.

Iz pričetke sanacije so nastale velike težkoče. Zato iščejo vladne stranke z novimi volitvami večje opore v ljudstvu. V ta namen so se združili nemški krščanski socialci. Bauernbund in vsenemci, ki bodo nastopili na Koroškem z enotno volilno listo (Einheitsliste). Nam Slovencem te stranke ne priznavajo nobenih narodnih pravic, niti ne moremo pričakovati od njih gospodarskih koristi. Njih namen je, popolnoma podjarmiti koroške Slovence in čim preje zatreti vse, kar je slovenskega. Pa tudi socijalni demokratje naših narodnih teženj nikoli niso resno podpirali, ker tudi oni so nemška stranka. Vrhutega pa so nasprotniki vere.

Ker tedaj koroški Slovenci ne moremo podpirati ne ene ne druge stranke, so sklenili naši zaupniki soglasno, da se udeležimo tudi tokratnih volitev samostojno kot

Koroška slovenska stranka

in sicer tako za deželni kakor tudi za državni zbor.

Naš samostojni nastop naj bo priča, da koroški Slovenci še živimo svoje lastno narodno življenje in da si ne pustimo kršiti svojih mednarodno zajamčenih narodnih pravic. Koroška

slovenska stranka zagotavlja pa tudi, da hoče zastopati koristi domačega slovenskega ljudstva: kmetov, delavcev in obrtnikov, trgovcev in nastavljenecv. Slovenski kmet, ki je prvi obdeloval zemljo na Koroškem, naj ne bo zapostavljen za nemškim. Slovenski delavci in obrtniki, slovenski trgovci in nastavljenci, vsi naj bodo vživali iste pravice in isto upoštevanje, kakor njihovi nemški sodeželani. Uradniki, učitelji in duhovniki, ki delujejo med slovenskim ljudstvom, naj bodo večji narodovega jezika in razumevali težnje in potrebe domačinov. Mi se ne vežemo s tistimi, ki ne stojijo na verskem stališču; vselej in povsod bomo varovali tudi naše verske pravice!

V preteklih 3 letih smo morali koroški Slovenci na lastnem telesu britko občutiti ves politični in gospodarski nered v državi. Zato hočemo tudi mi, da se državno gospodarstvo uredi in pravično gospodari. Obsojamo pa vsako sanacijo, ki nalaga kmetu in delavcu neprijetno težko, da, naravnost neznosna davčna bremena. Smo proti temu, da se plačujejo obresti od najetega tujega posojila iz dohodkov solnega in tobačnega monopola, ker so vsled podražanja teh potrebščin najbolj prizadeti revni sloji. Krivično je tudi prisilno posojilo, ki zadene kmeta veliko bolj kot posestnike mestnih hiš, banke in veletrgovce.

Ne glede na to, da zahteva sanacija državne velikanske žrtve od pridelujočega in delavnega ljudstva, trpimo koroški Slovenci še posebej pod nastopanjem oblasti, ki nam merijo davke, da nihče ne ve kako. Koroški Slovenec je izročen tudi pri plačevanju davkov na milost in nemilost narodnim nasprotnikom, ki želijo, da čimprej izginemo. Dokaz temu, da izdaja Koroška letno nad 30 milijard kron za šole, a mi Slovenci, ki plačujemo veliki del teh izdatkov, nimamo niti ene lastne slovenske šole, pa tudi naših učiteljev nočejo nastaviti.

Koroški Slovenci! Vzdrinite se in razodinite na dan volitev svojo neupogljivo voljo, da hočete ostati na svoji zemlji svoji gospodarji

in da se ne daste izpodriniti od tujcev. Volite vsi našo

Koroško slovensko stranko,

ki edina brani pravice koroških Slovencev in hoče skrbeti za blagor domačega slovenskega ljudstva.

Koroška slovenska stranka je domača stranka. Pridružite se ji tudi Vi, ki ste doslej slepo sledili praznim obljubam Vaših dozdevnih prijateljev.

Slovenci in Slovenke! Ne dajte se slepiti od nasprotnikov! Na dan volitev vsi na volišče in glasujte za Koroško slovensko stranko! Nihče ne sme ostati doma! Za resnico in pravico! To je naše geslo, pod katerim stopamo v volilni boj.

21. oktober naj bo dan manifestacije za naše pravice!

Vodstvo Koroške slovenske stranke
v Celovcu.

Nemškutarska hinavščina razkrinkana.

Ali imate tudi v Selih nemškutarje, nas začudeno vprašujete. No, dosti jih ni, sešteješ jih skoro lahko na prstih ene roke. Dosedaj smo se še prav dobro zastopili z njimi, a zdaj jim je pod zavetjem hajmatdinstu začel greben rasti. Ker jih je malo, bi radi dobili zase tudi naše dobre Slovence in ker to naravnost ne gre, poskušajo z lažjo in hinavščino.

Poslušajte! Odkar smo pod Avstrijo, imamo takorekoč nemško šolo, slovenskega jezika so se otroci učili tako malo, da skoraj ni vredno omenjati. Velika večina ljudi zato s tako šolo ni bila zadovoljna in krajni šolski svet je zahteval, naj se šola tako preuredi, da bo učni jezik slovenski, a učijo naj se otroci tudi nemško, ko so že malo večji. Nazadnje smo to dosegli, le nemščine nam je zaenkrat deželni šolski svet premalo odkazal, no pa več nemščine bomo že dobili, tega se ne bojimo.

PODLISTEK

Tožba za truplo mrtvega otroka.

Leto 1918 je bilo, ko sta zakonska Bresson na Francoskem zahtevala od sodnije ločitev zakona. Imela sta dva otroka in bila tudi dovolj premožna. Ničesar njima ni manjkalo, a bila sta nesrečna. Drug drugemu sta očitala nezvestobo; mož je imel dokaze, žena pa ne. Ločitev je bila sodnijsko izrečena in oba otroka sta bila materi odvzeta in očetu izročena v varstvo.

Celo nek brezverski list pravi: „Ubogi so otroci ločenih starišev, katerih sodnik ne more izročiti v vzgojo materi. Naj oče še tako skrbno izpolnjuje svoje dolžnosti, navadno se vendar z otroki ne more dovolj baviti in sodnik jih mora zato oddati v kak zavod. Pokvarjene otroke pošilja postava do 21. leta v popoljševalnice, dekleta pokvarjenih mater pa v vzgojevališča, tako da se za taka dekleta začne življenje z veliko krivico.“

Vendar 16letna Annetta Bresson se ni ustrašila zavoda, grenko pa je občutila prepir med očetom in materjo. Za časa sodnijske obravnave med očetom in materjo se je nahajala

na počitnicah pri znancih in nestrpno je pričakovala, ali se bodeta vendar spravila oče in mati. Samo eno željo je imela, da bi stariši opustili tožbo, da bi zopet začeli skupno življenje, ter živeli skupaj v nekdanji ljubezni. Kako razočaranje, kaka žalost ko izve, da je ločitev izrečena, da je ona ločena od matere in da jo sme ta priti obiskat samo ob gotovih dneh, od sodnije natančno določenih.

Duševno trpljenje otroka se razvidi iz pisma, pisanega hitro po razporoki. Glasi se takole: „Draga mamica! Oh! kako mi je hudo, kako mi je hudo! Mislila sem, da ste se že spravila z očetom in zdaj zvem ravno nasprotno. In ne samo to, jaz bom tudi zanjprej ločena od tebe. Oh, to ni mogoče, kaj ne? Ti me ne boš zapustila, mamica. Misli vendar na to, da jaz brez tebe živeti ne morem. Oh, pridi tolažiti svojo veliko hčerko, ki je žalostna in joče. Vsak dan te bom čakala pri vlaku... Tvoja Annette, ki težko čaka na te.“

Cela kopa pisem, polnih takih srčnih izlivov, je bila sodniku predložena, ko sta se lani oče in mati pravdala za truplo medtem umrlega otroka. Navedem samo nekaj stavkov iz posameznih pisem, iz katerih odseva nesreča otroka, trpečega vsled razporeke starišev:

„Draga, zlata mamica, včeraj so me obiskali dragi oče, stara mati Nina in brat Jakob. Zjutraj so prišli in zvečer so še le odšli. Lahko si misliš, da so imeli časa dovolj, mi marsikaj povedati, a ne boj se, draga mamica, zaupaj tvoji Annetti, ki verjame samo to, kar ji ti poveš...“

„Tri dni sem že v 17. letu in jaz upam, da se ti bom s svojimi poljubi in svojo ljubeznijo mogla zahvaliti, ker si mi dala življenje. Še enkrat te objamem in ti kličem: Bodi srčna!“

Nekoč jo je mati ob določenem dnevu iskala zastoj. Bilo je neko nesporazumljenje. Annette izve, da je mati bila nevoljna in da misli, da se ji je otrok odtujil. Zato piše otrok med drugim: „Kar me najbolj boli je to, da si ti bila jezna na me, ker misliš, da te ne ljubim več. Oh! mamica, ne reci tega, vsaj veš, da te ljubim nad vse in da iniam samo eno željo, tebe najprej ko mogoče videti...“

Išče pota, da bi mogla mater videti večkrat, ne samo ob sodnijsko dovoljenih dneh. „Kaj mi na tem, če bodo drugi jezni na me.“ Vedno se ponavlja želja: Ah, ko bi mogli živeti skupaj kakor nekdanj!

Ti si mi repla, da si hudo prehlajena. Glej na se mamica! Ali nisi mogla reci bolezn, naj pride nekoliko pozneje, ko bodo otroci tvoji

Ko pa se je zvedelo, da bo šola drugačna, so bili ti naši nemškutarji pokonci. Da bi se otroci tudi kaj slovenskega učili, to pa je ne smemo pustiti, so menili, šola naj ostane taka, kakor je zdaj, da bo v Selah prej alles tajč! In šla sta dva pobirat podpise. V mnoge hiše si nista upala, pri nekaterih sta jo morala prazna odkuriti, drugod sta pa govorila: vaši možje pri šolskem svetu, posebno pa fajmošter, hočejo samo slovensko šolo, glejte, otroci se nemško ne bod nič učili, kaki reveži bojo in tako dalje. Nekateri so jima res verjeli in se podpisali. Te podpise so potom nemškutarji nesli v Celovec in kazali: glejte, koliko ljudi se je podpisalo za sedanjo šolo! Grda hinavščina! Kaj so v Celovcu dosegli, ne vemo, vemo pa to, da če se v Celovcu ozirajo na podpise, jim tudi mi lahko prinesemo podpise za tako šolo, kakor jo zahtevamo in sicer toliko podpisov, da bo nemškutarjem kar sapo zaprlo. Podpisali se nam bodo tudi taki, ki so prvokrat dali podpise njim, ker niso vedeli prav za kaj se gre, sedaj pa se jezijo, ker vidijo kako so se dali preslepiti in se drugokrat več ne bodo.

Sicer pa smo našim nasprotnikom prav hvaležni, da so se pokazali v tej luči. Povemo jim samo: niso nas Slovencev predrugačili, folksverovci s svojim divjanjem in tudi vi s svojo priliznjeno hinavščino nas ne boste. Če mislite, da bodo Selani šli slepo za vami in trobili v vaš nemškurski rog, se motite. Mi smo mirni, a če hočete boj, se ga ne strašimo. Sele pa bodo ostale slovenske, kakor so bile in narodni odpadniki si pri nas ne bodo pridobili dosti veljave.

SLOVENC! ZBIRAJTE ZA VOLILNI SKLAD!

Volilni boj se je pričel. Na Koroškem gredo vse stranke proti nam, in imajo ogromna sredstva za agitacijo na razpolago. Sedaj so vpeljali volilni davek tudi vsenemci. Vsak pristaš mora darovati za avgust, september in oktober po 5000 kron.

Slovenci se zavedamo važnosti volitev, zato bomo prispevali prostovoljno. Vsak koroški Slovenec naj odpre svojo mošnjo in daruje po možnosti!

Prevrat na Španskem.

Ozračje v Evropi je tako soparno in polno uničujoče toče, da ne mine skoro teden, ki nam ne bi prinesel novih važnih političnih dogodkov. Enkrat se utrga oblak na jugu, potem na severu, na vzhodu in sedaj na zapadu. Za prevratom v Italiji in Bolgarski je nastopil prevrat na Španskem. Kakor sta ostala prevrata v Italiji in na Bolgarskem, brez posebnih zunanjih političnih posledic, tako se bo omejil tudi španski na ozemlje kraljvine Španije. Pri prvem kot pri drugem se je šlo za nasilno spremembo vlade; isti cilj ima španski prevrat.

že veliki in ti bodo mogli streči. Oh! Ali je mogoče, da bomo kedaj še združeni? So dnevi ko to upam, in drugi dnevi, ko sem čisto obupana... Zakaj smo mi vendar ločeni? Ko bi bili skupaj, bi bili vendar tako srečni..."

In niso se več združili. Nekaj tednov po tem zadnjem pismu pride Annette v Pariz k prvemu svetemu obnailu mlače prijateljice. Tukaj zbolí. Oče jo pošlje takoj v bolnišnico, obenem pa je že tudi uprava bolnišnice obveščena, da sme mati k otroku le ob sodnijsko določenih dneh. Užaljena mati ugovarja proti prepovedi, se pritoži na sodnijo in končno ji sodnija vendar dovoli, da sme takoj obiskati bolnega otroka. Kakor hitro dobi to sporočilo, hiti mati k bolniški postelji svojega otroka, a otrok je ravno ta dan ob solnčnem vzhodu umrl...

16letna Annette pa je imela že svoj testament. Par mesecev pred smrtjo, tedaj ko je pisala materi, da je včasih čisto obupana, ga je napravila in to razodela svojemu bratcu Jakobu. Iščejo takoj ta dragocen papirček. Dala ga je shraniti neki prijateljici in ta ga izroči materi. V solzah ga berejo:

Testament. Jaz hočem, da me pokopljejo v Pantin, ob strani mojega starega očeta Ju-

V četrtek je izbruhnila na Španskem vojna pobuna, ki se je popolnoma posrečila. Najvišji barcelonski komnadant, general Primo de Rivera, je proglasil nad pokrajino Barcelona obsedno stanje, zasedal telegraf in telefon in pozval komandante ostalih španskih pokrajin, da bi se mu pridružili. Vzrok prevrata leži v nezadovoljstvu s sedanjo vlado, ki je bila premalo energična, in porazih v Maroku.

Kralj Alfonz je prišel takoj v Madrid in sprejel ministrskega predsednika in nato voditelje upornikov, ki so mu zagotovili, da je upor naperjen samo proti vladi, katere odstop zahtevajo, osobito proti ministru za zunanje zadeve in ministru vojne, ki je odgovoren za poraze v Maroku. Oba ministra se morata postaviti pred sodišče. Vlada prvotno ni hotela odstopiti, ali ko se je postavil kralj na stran upornikov, je podala svojo demisijo, katero je kralj tudi takoj sprejel. General Primo de Rivera je bil poverjen s sestavo nove vlade, ki sestoji iz samih generalov, in sicer iz 8 direktorjev.

Mir in red se v državi nista kalila. Nova vlada hoče zanesi v politiko novo smer, uzakoniti varstvo dela in ugotoviti krivdo poraza v Maroku. Poleg tega bo najstrožje nastopala proti rovarjenjem komunistov in drugim protidržavnim elementom, na zunanje pa zastopala politiko miru.

Španski prevrat nas živo spominja na prevrat v Italiji. Kralj se je uklonil vojaškim upornikom, sprejel ostavko vlade in poveril sestavo nove vlade vodji puča. Dočim je v Italiji izvršila prevrat poleg oficijelne vlade stoječa stranka, ki se je v kratkem času povzpela do neznanske moči, so prevratniki v Španiji vojaški, katerih program je zelo sličen fašistovskemu. Oficirska udruženja so se v zadnjih letih v politiki večkrat zelo močno opazila, da, vrgla celo več vlad, ki jim niso bile prijazne. Njih moč se je tembolj jačila, čim slabotnejše so bile vlade. Upor so pospešili porazi v Maroku, ki so zahtevali vedno sveže čete, ki so bile kljub temu ponovno poražene. Najboljši generali položaja niso mogli spremeniti. Seveda je vprašanje, ali bo imela nova vlada pri tem več sreče. Najbrž bo na lep na čim to mustolovščino likvidirala. Tudi novi vladi se ne more prerokovati predolgega življenja, ker so španska tla že od nekdanj politično zelo vulkanična, na katerih se politične strasti zelo ostro pojavljajo. Nikjer niso tako pogosto današnji prevratniki že jutrajšnji politični mrličji.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Društvo narodov se je zadnji čas bavilo s potekom obnove Avstrije in ugotovilo, da je sanacija dobro uspela oziroma dobro napreduje. Dr. Zimmermann in dr. Seipel sta bila pohvaljena. — Kakor Jugoslavija prevzame tudi Avstrija proge južne železnice v svojo u-

pravo. — Dr. Seipel je odpotoval v Varšavo. — V kratkem se začnejo trgovska pogajanja z Jugoslavijo.

Jugoslavija. Položaj na Balkanu se je vsled reškega vprašanja zelo poostril. Govori se o zbiranju italijanske vojske v okolici Reke. Če bo začela Italija z nasilnostmi, nastane nova balkanska vojna, v katero bodo zapletene Italija, Jugoslavija, Madžarska, Bolgarska in Grška. V reškem vprašanju je posredoval tudi Poincaré, ali brez uspeha. Italija se protivi tudi razsodbi švicarskega predsednika. Ako bo postal položaj pa le preveč napet, poseže vmes Angleška, ki zahteva izpolnitev pogodb, in Društvo narodov, Mussolini se je s svojimi pustolovščinami Angleški zelo zameril, pa kljub temu stavi vedno nesramnejše zahteve.

Nemčija leze vedno globlje v močvirje. Zelo pogosto se pojavljajo nemiri v večjih mestih Nemčije, pri katerih je policija navadno prisiljena streljati, da je vedno nekaj mrtvih in ranjenih. Položaj najlepše označujejo cene: liter piva stane 2 milijona, zemlja 150.000, kilogram sirovega masla 50 milijonov, kg mesa ne pod 30 milijonov, par čevljev 295 milijonov mark. Če se preračuna v našo krono, je še kljub temu skoro vse ceneje kot pri nas. Seveda se razmeroma ne zasluži toliko kot pri nas. Milijonski bankovci so postali drobiž, zato se izdajo sedaj novi po 500 milijonov in eno milijardo mark. — Amerika ponuja Nemčiji eno milijardo mark posojila, ako v kratkem povoljno reši reparacijski por. — Na borzi v Baslu se nemška marka ne beleži več.

Italijansko-grški spor se bliža svojemu zaključku s porazom Italije. Angleška je proti Mussoliniju zelo ostro nastopila, da se je moral udati sklepom poslaniške konference, ki je določila 27. septembra kot dan izpraznitve Krfa. Če Italija tega ne bo izvršila, začne Angleška sama nastopati proti njej. Lloyd George obsoja Mussolinija kot širokoustneža, ki hodi z gorečimi bakljami po Balkanu, kjer je vse polno ne-tiva. Dosedaj ima Italija na Krfu 8000 mož in 40 topov. Vsekakor bo Italija še pred izpraznitvijo zahtevala od Grške garancije glede kazni morilcev. Osem morilcev so baje že prijeli.

Reparacijsko vprašanje. Čeravno je Nemčija že čisto na tleh, vendar še noče odnehati. Enkrat govori Poincaré, potem zopet dr. Stresemann itd. Francija vztraja na svojih zahtevah in čaka. Kam se ji tudi mudi, vsaj ve, da bo zmagala. Dr. Stresemann je začel za jamstva ponujati vso mogočo privatno in državno lastnino, a o odpravi pasivnega odpora ne zini niti besedice, čeravno mu je prav dobro znano, da je stavila Francija ta pogoj na prvo mesto. Dalje zahteva izpraznitev Porurja, čeravno je Poincaré že ponovno jasno povedal, da se bo vršila izpraznitev v sorazmerju s plačili. Nemci so zadnji čas spremenili sicer ton, a pesem je še vedno ista. Francozi bodo držali raje vrabca v kletki, kakor pa šli loviti na streho

lien Theulona. Na mojem grobu naj cvetejo same naravne rože. Moji dragi mamici zapustim svetinjo od prvega obhajila, mojemu dragemu očetu verižico od te svetinje; bratcu Jakobu prstan, katerega nosim. Jaz prosim, da obvestite mojo prijateljico Janine. Jaz objamem srčno vse te, katere sem ljubila. Pisano v Bourg la Reine 6. marca 1919 pri popolni zvesti.

Pokažejo testament očetu, a on je že vse uredil, da bode otrok pokopan v njegovem grobišču v Lagny. On trdi, da je ta testament samo delo matere, a mati dokazuje jasno, da to ni mogoče. Ravno tedaj ko je bil testament pisan, se že 14 dni nista videle. In ali si je mogoče misliti mater, ki bi 16letnemu zdravemu otroku diktirala testament itd.

Pred porazom še enkrat zahteva mati od očeta, da izpolni zadnjo željo otroka, kar pa oče z žaljivim pismom odkloni. Krai, katerega je otrok zahteval za svoje pokopališče, je namreč materin dom, kjer bode enkrat tudi ona pokopana.

Prvi dan po pogrebu vloži mati tožbo pri sodniji proti možu da ni izpolnil testamenta in zahteva, da se mora truplo izkopati in prepe-ljati v Lagny, katerega je Annette v to določila.

Zanimiva je ta tožba, dokazi in protidokazi za veljavnost in neveljavnost testamenta. Opisovati jih tukaj nima pomena. V dveh instancah je bila mati že zavržena, a se je pritožila na najvišje sodišče. Kako je to razsodilo in ali je že razsodilo, nisem mogel zaslediti v francoskih listih.

Zanimivo je, kaj pravi državni zastopnik v drugi obravnavi: Oče Bresson dela veliko krivico, ker se ne ukloni zadnji volji svojega otroka. Vendar se on pregreši samo proti moralni dolžnosti, vendar nimamo postave, ki bi mogla očeta k izpolnitvi te dolžnosti prisiliti. Očetu postavno sicer ni prepovedano prezirati spoštovanje, katero je dolžen volji umirajočih. On ima pravico, da pozabi na besede pesnika: Mrtvi, ki morajo še v grobu krvaveti, se vedno maščujejo...

Da bi se ločeni stariši toževali za mrtvaško krsto svojega otroka, se ne bo velikokrat zgodilo. Trpljenje otrokom ločenih starišev pa navadno ne ostane prihranjeno in mislim, da se tudi trpljenje teh nedolžnih maščuje enkrat na njih, ki so ga zakrivilji. —k.

goloba. Obenem se vrše poganjanja s franco-sko vlado potom franc. poslanstva v Berlinu, ki kažejo že povoljne uspehe.

DOMAČE NOVICE

„Heimatschutz prepoveduje.“ Podgoro pri Rudi je neki posestnik hotel žgati kres na čast sv. Cirilu in Metodu. Ko pripelje hosto na njivo, se znajde naenkrat pri njem neki mož, ki pravi, da je prepovedano žgati kres. Posestnik vpraša, kdo je prepovedal? Mož pravi, da Heimatschutz prepoveduje. Ker do zdaj še ni bilo razglašeno, da je hajmatšuc kaka državna ali deželna oblast, naš posestnik odgovori, da ga hajmatšuc nič ne briga. Tedaj mož da znamenje in hitro se prikaže še par možakarjev-hajmatšicarjev in ker naš posestnik vidi, da se proti premoči ne more boriti, se umakne sila. Junaški hajmatšuc zdaj odpelje hosto in jo izbaše pri nekem sosedu in pelje prazen voz nazaj na njivo. Hajmatšuc je torej velika oblast v deželi in samo še čakamo, kdaj nam še predpiše kake davke. Pri pomanjkanju drugih davkov, prisilnih posojil itd. bi bilo to prav primerno. Ker je hajmatšuc prevzel gasilno službo, bodo zdaj tudi vse druge oblasti nepotrebne, saj imamo hajmatšuc. On bo že vse storil, kakor je prav in potrebno. In kaj hočemo še več? Mirno bomo spali pod varstvom hajmatšuca. Hajmatšuc naj živi!

Borovlje. Lepo donijo naši zvonovi in vabijo ljudstvo v cerkev. Ni pa tam več istih duh kakor je bil, in cerkev dobiva nemško lice, čeprav bivajo tu rojeni Slovenci. Nemcev ja ni in če je kateri, je privandran tujec. In takemu je prišlo na misel, da kupi cerkvi nemški napis na prižnico. Slovenski napis izgine. Čemu g. župnik? Slovenci zahtevamo, da ostane slovenski napis! Vedeli ste za nas, ko se je zbiralo za zvonove, vedite pa tudi, da smo še tu in ostanemo. Kaj morete za to, da ste Nemec, in čast vsakemu, kdor svoj rod spoštuje, a pustete nam to, kar smo imeli deset in desetletja. Če bo šlo tako naprej, v kratkem zgine še „Sv. Martin prosi nas,“ pod lopco.

Bilčovs. Dne 19./VIII. t. l. je bil pri nas sem. Bog ve, kaj je ravno ta dan prineslo k nam kakih 8—10 Bundeswehrovcev, ki so pijani začeli izzivati naše fante. Toda niso naši ljudje nepremišljeni, da bi se kar tako pretepali. Šla sta dva k njim in jim povedala, naj bodo mirni in gredo od koder so prišli. Ker so videli, da med nami niso „figamožje“, so jo odkurili. Vsa čast pa našim odločnim fantom!

Gradec. (Razno.) Graški velesejem je bil prav dobro obiskan. Prišli so tudi naši Žilani, izmed tujcev imamo omeniti predvsem Čehoslovake in Hrvate. — V samostanski cerkvi usmiljenih bratov smo imeli graški Slovenci pred vojno redno slovensko večerno službo božjo. Slovensko petje je imelo tako privlačno silo, da je bila cerkev vedno polna. Pričakujemo, da bodo z novimi zvonovi zopet upeljane tudi slovenske večernice.

Bilčovs. Jesen se bliža in za čebelarje čas da pogledamo malo, kaj so nam kaj čebelice nanosile. V splošnem ni bila čebelna paša preveč dobra. No pa malo bo že, da se bomo včasih malo bolj sladko držali. Upajmo pa, da bo prihodnje leto tem boljše. V vigredi se je letos pri nekterih čebelarjih pojavila čeb. griža, kar je mnogo škodilo čebelam. Rojev je bilo pri nas zelo malo. Kmalu nam bodo čebelice šle na zimske počitnice. Sv. Ambrož naj jih varuje, da bodo v vigredi zopet veselo nabirale.

Drava. Podružnica župnije Drava na Brdu je dobila na malo Gospojnico nov bronast zvon, katerega je vlila v splošno zadovoljstvo livarna zvonov ing. Bühla v Mariboru. Blagoslovil ga je domači čg. župnik Ulbing Tomaž ob asistenci čg. Ivana Kuchlinga. Domači pevski zbor je vzbudil s svojim lepim petjem splošno zadovoljstvo. Lepo složno se je pripravljalo in delalo za višjo čast božjo; posebna hvala pa gre pd. Ožganovi družini za njeno izredno požrtvovalnost. Bog bodi plačnik vsem!

Šmiklavž. 10. septembra se je poročila Kristina Hetcl, pd. Lencejeva v Šmiklavžu z Jurijem Sadnik iz Žvabeka. Bog daj srečo!

Labud. Pri nas smo imeli tombolo za nove zvonove. Naročeni so na Dunaju za farno cerkev in podružnice.

Bela pri Železni Kapli. Postavljena je hiša za naše obmejne uradnike, orožnike in finančarje. Je lepa in prostorna. Stoji ob stari cesti nad Grossom pri Kiselici.

Štebenj pri Pliberku. (Dva pogreba.) Na malo Gospojnico smo pokopali Knazavo mater, Heleno Močnik. Istega dne so umrli 50 let stara Rečnikova mati vsled vodenice. Bili so krščanska slovenska mati, ki so storili v svojem življenju mnogo dobrega. Pačivajte v miru.

DRUŠTVENI VESTNIK

Glinje. Dne 2. t. m. so igrali kor. slov. akad. na Dunaju pri Cingelcu na Trati igro „Revček Andrejček“. Igra je bila lepa, in so igralci posamezne vloge prav dobro rešili. Dopadlo se je številnemu občinstvu. Hvala vam, da ste nam pripravili par prijetnih ur, hvala vam za vašo požrtvovalnost in na veselo svidenje!

Ko so se stari Rimljani bojevali z najhujšim sovražnikom, z mestom Kartago v Afriki, je živel slavn rimski rodoljub Katon. Kadar je nastopil, bodisi v senatu, to je v rimskem parlamentu, bodisi v družbi prijateljev, je svoj govor vedno končal z ognjevitimi besedami: „Ceterum censeo Carthaginem esse delendam,“ kar pomeni: „Sicer sem jaz mnenja, da moramo Kartago uničiti“.

Tudi koroški Slovenci imamo svoj Kartago, naš najhujši sovražnik, ki hoče koroškega Slovenca uničiti, je posebno takozvani „Bauernbund“ in njegova stranka. Nitj najmanjše stvari še ni storil za nas v gospodarskem oziru, sovraži naš smrtno radi slovenske narodnosti in tudi versko, čeravno se dela zadnje čase pobožnega in vabi na orgešovske in heimatschutzlerske slavnosti nemške duhovnike za štafazo. A on je in ostane naš glavni sovražnik. Kakor enkrat Katon, tako mora reči tudi vsak koroški Slovenec: „Sicer sem mnenja, da moramo „Bauernbund“ uničiti“. A storil boš pa to samo tedaj, če boš pri volitvah dne 21. oktobra glasoval za „Koroško slovensko stranko!“

Bilčovs. (Igra.) Dne 5. avgusta t. l. so igralci in igralke našega izobraževalnega društva igrali igro „Domen“. Igra se je vršila v pd. Petrovcovi gostilni v Zgornji vesci. Udeležba je bila precej številna. Z zanimanjem smo vsi sledili posameznim prizorom. Pomilovali smo Domena in Anko ko sta se morala ločiti, in solze so nam stopile v oči, ko je Domen bil tiran od Anke. Pa zopet nas je berač Urh spravil v smeh, bil je res smešen. Jurca in Sovo smo pa malo po strani gledali, ko sta bila tako brezsrčna. Meta je pa bila velikodušna in je odpustila vsem predno je zatisnila oči. Tudi drugi so igrali prav dobro. V spodbudo naj bo igralcem to, da smo bili z igro prav zadovoljni. Le pridno se vadite in napredujte!

NAŠE KNJIGE

Ivan Albreht: „Ranjena gruda“. Povest. Splošna knjižnica, št. 1, v Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna, 104 strani. Cena broš. 12 Din., vez. 17 Din. — Ta knjiga je prvi zvezek nove „Splošne knjižnice“, ki je začela izhajati v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani. Nova „Splošna knjižnica“, čije knjige so lepo in okusno opremljene, v enotni velikosti 15×12 cm in ki se bodo prodajale po razmeroma nizki in zmernih cenah, bo obsegala izvirna slovenska leposlovna in znanstvena dela, eseje, študije in spise poljudno-znanstvene, strokovne in zabavne vsebine, razen tega pa tudi dobre pre-

vode iz svetovne leposlovne in strokovne književnosti. Po svojem namenu in obsegu je toraj „Splošna knjižnica“ vsega uvaževanja vreden kulturni pojav. Želeti je, da se ta knjižnica v prid slovenske književnosti in čtiva željne slovenske javnosti lepo razvije in uspešno izpolni namen, ki si ga je postavila. — Povest „Ranjena gruda“ našega že dobroznanega pisatelja I. Albrehta, ki je izšla kot prvi zvezek te knjižnice, je po svoji vsebini, tendenci ter po svojem gladkem slogu zelo zanimiv pojav v naši pripovedni književnosti iz zadnje dobe, ki zalibog izkazuje veliko vrzel glede obširnejše zasnovanih izvirnih pripovednih spisov. Posebno zanimanje pa bo „Ranjena gruda“ vzbudila tudi radi svoje aktualne vsebine, ki razmotriva pereče moderne probleme in posega z drugim delom v vojno in povojno-okupacijsko dobo, ki je bila za naše primorske kraje na splošno in za mnoge posameznike tako usodepolna. — Nizka cena kajige bo poleg tega gotovo ohrabrila mnogokaterga, da si omisli 1. zvezek „Splošne knjižnice“ kakor tudi nadaljine, ki bodo, kakor čujemo, sledile v pestri in številni vrsti kmalu drug za drugim. Vsled nizkim cenam bodo knjige tudi našim društvom dosegljive.

RAZNE VESTI

Kratke vesti. Dunajska občina bo sezidala v petih letih 25.000 stanovanj, kar bo stalo 400 milijard kron. — Carinski uradniki in pazniki so v Brucku ob Litvi ogoljufali Avstrijo pri carinenju za preko 60 milijard kron. Preko 50 carinikov in paznikov je zaprtih. — V Nemčiji je v obtoku za 663 bilijonov mark bankovcev. — V nedeljo 9. t. m. je dunajska cestna železnica toliko zaslužila, da so denar v sedmih urah komaj sešteli. — Papirnatega denarja pride v Avstriji na vsako osebo za 57 zlatih kron ali 12 dolarjev. — Do 25. t. m. se morate v Nemčiji prijaviti vse žlahtne kovine. — Dne 12. t. m. je notirala marka v Curihu 0,00004 cent., doslej najnižji tečaj. Isti dan se je dobilo za eno našo krono 1356 mark in za dolar 150 milijonov. — Naš kurator dr. Zimmermann dobi na dan 13 milijonov rlače, na leto 4% milijard; vsi štirje nadzorniki skupaj pa 20 milijard na leto. Ta denar pride seveda iz žerov davkoplačevalcev. — Indeks se je dvignil za 3%. — V Pišecah pri Brežicah je dne 13. t. m. umrl prof. Maks Pleteršnik v 83. letu starosti. Slovit je postal po največjem slovensko-nemškem slovarju, ki ga je pisal 10 let in obsega okrog 2000 strani.

Potres na Japonskem. Uradno je ugotovljeno, da je bilo pri potresu porušenih 316.087 hiš, ubitih in težko ranjenih pa 1 milijon 356.470 ljudi. Pretekli teden je divjal zopet nov potres, ki je bil zelo močan in se dotaknil tudi krajev, katerih doslej ni prizadela katastrofa. Poginilo je zopet mnogo tisoč ljudi. V Tokiu in Yokohami razsajata legar in kolera. Papež je daroval 20.000 dolarjev.

Ponarejeni 100.000kronski bankovci. Že par dni krožijo po Dunaju ponarejeni 100.000-kronski bankovci. Ponarejeni se razločujejo od pravih po tem, da je cela izpeljava zelo pomanjkljiva. Temelj pročelja sestoji pri pristnih bankovcih iz tankih valovitih črt, pri ponarejenih pa iz zobcev. Izraz glave je bolj sirov in ima čisto drug izraz. Barvno razmerje glave ne sestoji iz črt, temveč je napravljeno s čopičem s svetlomodro barvo. Obratna stran falzifikata ima neredne vzporedne črte, da ga je lahko spoznati od pristnega.

Kaj dela bivši nemški cesar Viljem II. Nekdaj je ves svet poslušal, kaj govori nemški cesar; v svoji neprevидnosti je namreč marsikrat povedal preveč in jasno izdal nemške načrte, katere so njegovi boljši politiki skrivali. Zdaj živi privatno v Doorn na Holandskem in se zanj nihče ne zmeni. Samo časnikarji radi opazujejo njegovo življenje, da imajo v svojih listih kaj pisati. Tako je imel pred kratkim priliko ga opazovati angleški časnikar, ki podaja zdaj o njegovem življenju sledečo fotografijo: Videl sem ga stati na vrtu njegove vile pri veliki grmadi, kako je gledal v ta ogenj nepremično in opazoval, kako je zgorelo listje, kakor so pred kratkim zgorele vse njegove sanje.

Zraven cesarja sta stala sin — kronprinc in dvorni maršal in sta z največjo pokornostjo izpolnjevala njegove ukaze. V eni roki je držal grablje, držal zasajen v zemljo, kakor da bi imel vojno zastavo. Ne mislite, da je Viljem zlomljen starček. Priprosto življenje v Doornu je izbrisalo trude vojnih let. Drži se bolj po koncu in je pridobil na energiji. Njegovo oko je jasno vključ svoji bradi ne more prikriti svoje nasilne narave. Imel je glavo odkrito in sredi zelenega listja so bili njegovi lasje beli kakor sneg. Na sebi ni imel suknje, da se je mučno videla skrajšana umirajoča leva roka, katero je držal po svoji navadi v žepu telovnika. Ko je hotel plamen ugasniti, je mahal cesar z grabljami. Podoben je bil tedaj kakemu feldmaršalu, ki zapoveduje s svojo maršalsko palico. Bil je to ukaz sinu, na nabira hitreje. Ta je res začel delati hitreje. Dvakrat je bila grmada visoka in dvakrat je ugasnila. Končno je cesar zasadil grablje v zemljo, pogledal na uro, pogledal še enkrat na kup pepela, vzel iz nekega grma svoj lovski japič, prižgal cigareto, se pokrtil s tirolskim klobukom in se podal k južini. Tako mine slava sveta!

Pametna odredba turške vlade. Angorska vlada je sklenila obrazovati posebno sodišče, ki naj bi pazilo nad delovanjem ministrov in poslancev ter jih kaznovalo za vsako pregreško, storjeno napram narodu in državi. Poslanec ali minister, ki bi izrabljaj svoj položaj v osebne ali sploh druge nečedne namene, bi prišel pred to vrhovno državno politično sodišče, ki bi mu sodilo ter ga obsodilo in kaznovalo. Pa naj še kdo reče, da so Turki nečiviliziran narod! Tako sodišče bi bilo krvavo potrebno tudi v vseh ostalih državah.

ŽENSKI VESTNIK

Internacionalni kongres za žensko volilno pravico.

Glasilo ženskih društev v Julijski krajini, „Ženski Svet“, prinaša v svoji 7. številki neko poročilo o IX. kongresu Internacionalne zveze za žensko volilno pravico, ki je bil od 12. do 18. maja t. l. v Rimu. Ker se bodo naše čitateljice za žensko gibanje v tujih državah gotovo tudi zanimale, prinašamo izvleček tega poročila:

Ko je predsednica ugotovila navzočnost zastopnic 40 narodov — vseh narodov je 60, bili sta torej zastopani dve tretjini — in omenila, da imajo žene pri 25 narodih že enake politične pravice kakor moški, le 15 narodov še ni priznalo ženam volilne pravice, je povzela besedo gospe Cattova, ki je razvila jedro programa ženskega gibanja takole:

Nastopale smo za to, da se mož in žena bolj in bolj izobražujeta, da vsak otrok lahko pohaja šolo, da ima vsakdo priliko za delo in pošten zaslužek: zahtevale smo, da naj ima vsakdo lep in zdrav dom, da se izvede skrbna in blaga zaščita dece, ki naj dorašča zdrava, da bo stvorila boljši red vsepovsod. Zahtevale smo odpravo vseh onih zastarelih zakonov po vsem svetu, ki trajno drže ženo pod varštvom in jej zabranjujejo svoboden razvoj njene osebnosti. Ti zakoni so povzročili, da so postali mnogi moški kruti gospodarji, a žene boječe in zamorjene podložnice. „Moža in ženo je ustvaril On,“ pravi Geneza (prva knjiga Mojzesa) „in jim dal gospodstvo nad zemljo“. Toda, glej, moški so pritegnili nase vse gospodstvo in me smo morale zahtevati svojo polovico od njih.

Me ne ustvariamo političnih spletk in ne kalimo miru in zato smo vedno prosile vse vlade prosvitljenih držav, da sprejmejo in si o svoje naše zahteve in naš program.

O stanju ženske volilne pravice na svetu je podala predsednica sledečo sliko:

„V Avstriji glasujejo vse žene. V Evropi glasujejo žene v državah nad črto, ki jo potegnemo nad Jugoslavijo, Italijo, Švico in Francijo. V severni Ameriki, prav od najsevernejše točke na Alaski do meje mehičanske, imajo vse žene volilno pravico. Azija, dežela staroindijske omike z modernimi, demokratičnimi stremljenji, je osramotila mnogo mlajših narodov s tem, da je z odlično pravičnostjo podelila v mnogih pokrajinah ženam volilno pravico.

V Afriki je podelilo več britanskih kolonij ženam politične pravice, le južna Afrika še ni priznala enakopravnosti. Prav tako tudi niti ena izmed republik južne Afrike ni še priznala ženam političnih pravic, čeprav so nekatere izmed njih praznovale že stoletnico svojega osvobođenja. V teh republikah velja še Napoleonov zakonik v najstrožji obliki, izvzemši republike urugvajske.“

Kongres je sprejel štiri sklepe.

Prvi zahteva za žene svobodno volitev državljanstva, kakor je pri moških. Posebna komisija naj bi proučila ta predlog in vlade naj bi sklenile mednarodni veljavni dogovor. Pri nas določa državljanski zakon, da postane žena s poroko avtomatično državljanka države, katere državljan je mož. V Ameriki tega ni več. Ako poroči n. pr. Jugoslovanka kakoga Amerikanca, ostane še naprej jugoslovanska podanica, dokler ne dobila na podlagi posebne prošnje državljanstvo v Ameriki.

V mednarodnem ženskem gibanju se živo razpravlja že več let o gospodarskem stališču poročene žene v njeni družini. Stavljani so bili predlogi, da naj dobiva poročena žena za svoje delo kot gospodinja in mati gotov znesek moževih dohodkov. S tem zneskom naj razpolaga popolnoma svobodno (to velja bolj za delavske in uradniške žene). Nekatere govornice so bile mnenja, da bi izgubilo družinsko življenje, razmerje med možem in ženo mnogo na svoji svetosti in pristrčnosti, ako bi prejemale žena takorekoč plačo za to, kar je njen naravni poklic in čigar posledice prevzema prostovoljno. Toda zagovornice tega predloga so imele toliko važnih razlogov za podkrepitev, da so prodrle.

Sklep: Vdove in njih otroci morajo dobiti po smrti svojega hranitelja primerno pokojnino, ki naj jo izplačuje država ali občina. Ta pokojnina se ne sme smatrati kot miloščina, temveč kot pravica, s katero se priznava vrednost materinega dela. Nezakonski otroci morajo imeti enako pravico do oskrbe in vzgoje kakor zakonski. Oče nezakonskih otrok mora v soglasju s svojim socijalnim stališčem skrbeti zanje dokler niso popolnoma preskrbljeni.

Tretji sklep zahteva, naj se prevzame pouk o seksualnem vprašanju v program šolskega pouka in da se morata ženim in nevesta pred poroko izkazati z zdravniškim izpovedalom, da nista spolno bolna.

Četrta resolucija zahteva, da morajo biti ženam odprta vsa pota izobrazbe za vse stroke brez izjeme, da mora žena dobiti pravico dostopa v vse javne državne službe, da se poročenim ženam ne sme zabranjevati, da bi izvrševale poklice, za katere so usposobljene, in končno, da ne sme biti razlike med plačo žene in moža za enako delo.

Zelo veliko zanimanje je vzbujalo vprašanje, ali naj tvorijo žene svoje stranke ali naj vstopijo v politične stranke moških. Večina delegatij je bila mnenja da je koristnejši vstop v moške politične stranke.

Kot poseben uspeh zaznamuje jugoslovanska delegacija z rimskega kongresa ustanovitve takozvane male ženske antante, ki združuje Češkoslovaško, Poljsko, Rumunijo, Bolgarijo, Grško in Jugoslavijo.

Mala antanta žen si je postavila v Rimu kratek program, ki se glasi:

1. Uporabljati vsa sredstva, da dosežejo žene „neosvobođenih“ držav (države, kjer žene še nimajo volilne pravice) politično in civilno enakopravnost.
2. Popolna enakost moža in žene pred zakoni.
3. Smotreno uporabljati že pridobljena sredstva.
4. Boj za ozdravljenje politične npravstvenosti.
5. Zaščita žene pred izkoriščanjem.
6. Ženam je treba izvojevati pristop na vodilna mesta.
7. Zaščita dece in žene.
8. Boj za načelo enake morale (pravosti). Dvigniti moralo moža in žene.
9. Odstranitev vseh nesoglasij med narodi, zastopanimi v mali antanti žen. Odkritostno

stremeti po tem, da se ohrani prijateljsko razmerje med državami, zastopanimi v mali antanti žen, zaradi ohranitve splošnega miru.

Jugoslovanska društva, ki se hočejo boriti za žensko volilno pravico, ustvarijo medsebojno zavezo, ki bo pošiljala svoje zastopnice v malo antanto žen. S tem bo stopilo žensko gibanje v Jugoslaviji v pravo borbo, ki bo enotna v vseh pokrajinah in ki bo zaneslo s smotrenim delom zanimanje za politične pravice v najširše mase žen.

—j.

Borza. Dunaj, 17./IX. Dolar 70.560, bolgarski lev 646, 100 nemških mark 0,04, funt šterling 319.700, francoski frank 4055, švicarski 12.410, lira 3070, dinar 752, poljska marka 0,21½, češka krona 2105, ogrska 2,25 avstr. kron.

Curih, 17./IX. Avstr. krona 0,0079½, nemška marka 0,0000034, češka krona 16,97, ogrska 0,03½, poljska marka 0,0020, dinar 6 cent.

Berlin, 17./IX. Avstrijska krona 1875, dolar 131,869.500, funt šterling 598,500.000 mark.

Listnica uredništva.

ABC. Vse pride. — F. L. v P. Pride.

2500 dinarjev nagrade

dobi tisti, ki najde izgubljenega konja.

Konj je rjav, meri 14 pesti, ima širok in okrogel trup, na glavi podolgovato belo liso, na prednjih nogah dolgo belo dlako, gobec mu je močno plavkast (blond) in na zadnjih nogah je novo podkovan.

Obračati se je na:

Vinko Liponig

Slovenjgradec. Jugoslavija.

98

Puškarna v Kranju

sprejme takoj:

95

1 kopitarja, 1 graverja,
1 baskulerja,

1 strojnika za povrtanje cevi.

Reflektira se le na prvovrsne moči.

Električno inštalacijsko podjetje

I. Kumerz, Velikovec,

Glavni trg 143.

se priporoča kot domača tvrdka za

izpeljavo

vseh električnih napeljav ter inštalacij,

posebno pa manjše poljedelske naprave

z vodno silo.

✱

Zaloga in prodaja

vsakovrstnega električnega materiala,

žarnic itd.

✱

Posebno ceno skladišče elektromotorjev vseh vrst.

Najboljša in najcenejša izvršitev vseh v to stroko spadajočih del.

✱

89

Lastna elektromehanična popravilnica!